

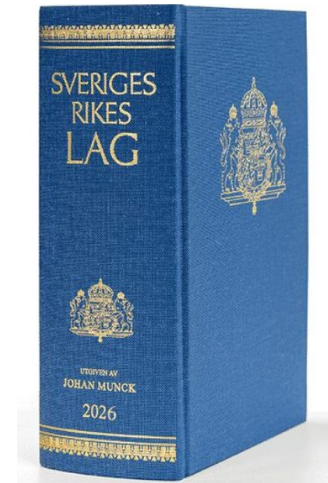
Bästa möjliga teknik

Att ställa krav på odlingstekniker för vattenbruk

Jonas Kyrönviita

Göteborgs universitet

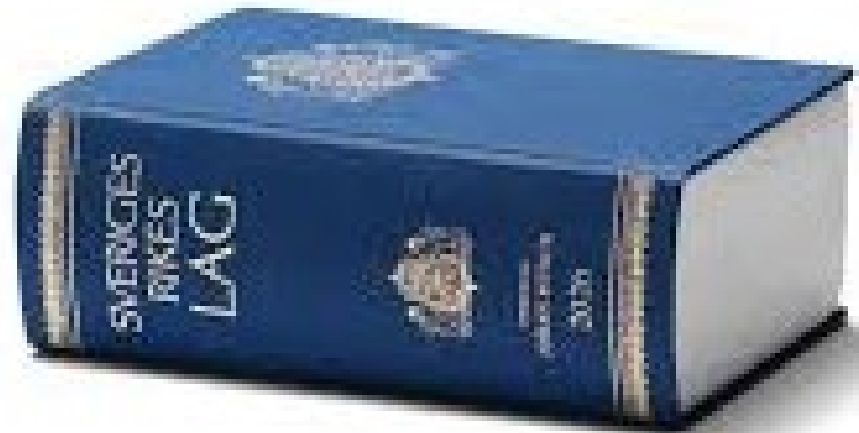
Bakgrund: Presentationsmaterialet har tagits fram inom ramen för nationella kompetenshöjande insatser inom vattenbruk.

Syfte: Kursen syftar till att stärka kunskapen om vattenbrukets regelverk, miljöpåverkan och tillståndprocesser hos handläggare och andra aktörer med ansvar för eller koppling till vattenbruk i Sverige. Fokus ligger på både fiskodling och extraktivt vattenbruk (musslor, ostron, alger, med flera) och kursen ger deltagarna verktyg för att fatta mer välgrundade beslut i tillstånds- och tillsynsändamål.

Arrangörer: Nationellt Kompetenscentrum för Vattenbruk (NKfV), Sveriges Lantbruksuniversitet & Göteborgs universitet,

Vad säger miljöbalken?

2 kap. 3 § MB Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skydds-åtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas **bästa möjliga teknik.**

Regelns omfattning

- Bästa möjliga teknik i syfte att begränsa hälso- och miljöpåverkan som avses
- Inrymmer både den använda teknologin och det sätt på vilket en anläggning konstrueras, utformas, byggs, underhålls, leds och drivs samt avvecklas och tas ur bruk
- Regeln tillämpas för alla verksamheter och alla åtgärder som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet (2 kap. 1 § MB)
- Regeln omfattas av verksamhetsutövarens bevisskyldighet

När är en teknik bästa möjliga?

Tekniskt tillgänglig

- Inte endast förekomma på experimentstadiet
- Behöver inte finnas i Sverige
- Flera tekniska system kan hålla sådan standard från miljösynpunkt att de kan få användas

Ekonomiskt möjlig

- Tekniken ska vara möjlig att använda inom den givna branschen
- Jämförelse med andra öppna marknadsekonomier

Skälig (2 kap. 7 § MB)

- Kravet gäller endast i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla det
- Avvägning mellan miljöeffekter/-risker och kostnader
- Krav för som behövs för att följa miljö-kvalitetsnormer ska alltid ställas.

Exempel från rättsprövningen

Utveckling av rättspraxis 2004 - 2024

MÖD 2004:69

- Tillståndsansökan av kassodling av regnbåge vid Höga kusten
- Beslut om tillstånd till odling i öppna kassar överklagades av flera enskilda som yrkade på att "täta kassar" skulle användas
 - Tekniken salufördes av ett kanadensiskt bolag
 - MPD vid länsstyrelsen i Västra Götaland hade villkorat om tekniken i ett tillstånd år 2000
 - Sökanden och länsstyrelsen i Västernorrland bestred överklagandet
- I yttrandena framkom bl.a. att tekniska problemen vid anläggningarna som tillämpade tekniken var många, tillståndet som meddelats i VG hade inte tagits i anspråk, övergödning ansågs inte vara ett problem vid den valda platsen och utsläppen från den sökta verksamheten inte ge negativa effekter för de lokala fiskbestånden.

Mot bakgrund av vad Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Vattenbrukarnas riksförbund anfört i fråga om val av teknik, kommer Miljööverdomstolen fram till att odling i s.k. öppna kassar utgör bästa tillgängliga teknik för den sökta verksamheten.

Verksamheten är, med de begränsningar i fråga om tillståndets giltighetstid och odlingsvolym som underinstanserna beslutat om, tillåtlig.

MÖD 2017:21

- Ansökan om fiskodling i öppen nätkasse i Storsjön
- Länsstyrelsen gav tillstånd för odling motsvarande en förbrukning av upp till 550 ton fiskfoder per år
- Mark- och miljödomstolen tillståndet till att avse en förbrukning av upp till 849 ton foder per år
- Den valda tekniken tillsammans med osäkerheter i bedömningen och den valda lokaliseringen ledde MÖD till att begränsa tillståndet till en förbrukning av upp till 550 ton fiskfoder per år

Öppna kassar som inte ger möjlighet till någon uppsamling eller rening av foderrester och fekalier - utgör bästa möjliga teknik. Det är fråga om en i förhållande till andra utsläppskällor ansevärd mängd fosfor som släpps ut, och tekniken medger inte någon annan metod för begränsning av utsläppet än minskad produktion. Andra typer av verksamheter får tåla höga kostnader för att begränsa sina utsläpp; det gäller exempelvis utsläpp av avloppsvatten från industrier och hushåll.

M 1425-17

- Tillståndsansökan för fiskodling i Storsjön
- MMD hade återförvisat målet till MPD på grund av brister i MKB
- MÖD fann istället att ansökan borde avslås på grund av bristfällig ansökan.

Det är fråga om en i förhållande till andra utsläppskällor ansevärd mängd fosfor och kväve som släpps ut och tekniken medger inte någon annan metod för begränsning av utsläppet än minskad produktion. Mot bakgrund av den teknik som bolaget valt måste därför höga krav ställas på bolagets redovisning av alternativa produktionsmetoder i miljökonsekvensbeskrivningen.

M 10773-16

- Ansökan om fiskodling i Landösjön i Krokoms kommun
- Bolaget anförde att RAS-anläggningar som redan är i drift fortfarande befinner sig i ett utvecklingsskede och att den punkten ännu inte har nåtts där det är ekonomiskt lönsamt att odla matfisk på annat sätt än i öppna kassar.
- Till stöd redovisades ekonomiska resultat för bolag i Norden som använde sig av RAS.

Den utredning som har presenterats till stöd för detta påstående är dock begränsad - den omfattar t.ex. endast befintliga RAS-anläggningar i Danmark, Norge och på Åland - och kan därför inte läggas till grund för några säkra slutsatser. Vidare saknas det uppgifter om produktionskostnader och miljöpåverkan för alternativa produktionsmetoder som möjliggör en jämförelse med odling i öppna kassar. Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bolaget inte har visat att odling i öppna kassar fortfarande utgör bästa möjliga teknik.

MÖD 2024:2

- Odling hade bedrivits på fastigheten sedan 1999 med gällande tillstånd för fiskodling i öppna nätkassar med 632,5 ton foderförbrukning per år fram till 31 mars 2023
- I Östersunds MMD gavs bolaget fortsatt tillstånd om 632,5 ton foderförbrukning per år men beslutet överklagades och via HD meddelades prövningstillstånd
- Avgörande i frågan var återigen om RAS var att anse som bästa möjliga teknik

MÖD 2024:2

- Kammarkollegiet framhöll att två projekt som använde RAS-teknik redan hade fått tillstånd - Cold Lake och RE:OCEAN
- Även länsstyrelsen pekade på odlingar som tillämpade RAS-system och yttrade att kassodling enligt den varianten som verksamheten ämnade använda sig av i detta fall inte är att betrakta som bästa möjliga teknik

MÖD 2024:2

- Bolaget menade att:
 - RAS utgjorde en komplementärteknik, inte en ersättning till kassar
 - RAS medförde betydande produktionstekniska nackdelar och stora tekniska utmaningar som återstod för att kunna bedriva storskalig odling med stabil produktion över flera år
 - även vid optimala produktionsförutsättningar och kapacitetsutnyttjande krävs ett mycket högt försäljningspris för ekonomisk lönsamhet
- Bolagets utredning i fallet var omfattande
 - rapport om alternativa tekniska lösningar till fiskodling i öppna kassar
 - rapport om miljöeffekter av fiskodling i öppna system
 - livscykelanalys av odling i öppna kassar och av odling med RAS-teknik
 - genomgång av ekonomiskt underlag från Nordiska RAS-odlingar
 - omfattande studie om de ekonomiska förutsättningarna globalt

MÖD 2024:2

MÖD fann att

- fler uppgifter möjliggjorde jämförelse med öppna nätkassar
- enbart förekomsten av RAS-anläggningar inte kunde utgöra grund för att anse att RAS var bästa möjliga teknik för den prövade verksamheten
- RAS-teknik för den aktuella verksamheten inte var ekonomiskt bärkraftig och därmed inte kunde anses vara industriellt tillgänglig
- semislutna kassar inte heller var tillgängliga för storskalig produktion för matfiskstorlek då kunskaper för industriell skala saknades avseende teknik, miljöeffekter, effektivitet, ekonomi och fiskvälfärd
- att det inte gick att utesluta att en annan bedömning kunde göras i andra fall
- för den nu aktuella lokaliseringen var det inte skäligt att kräva att t.ex. RAS-teknik infördes